

Anmälan mot Kriminalvården, anstalten Hall, angående behandlingen av en intagen m.m.

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 9 juni 2009, framförde AA klagomål mot anstalten Hall och redovisade en rad händelser där han ansåg sig på olika vis ha blivit felaktigt behandlad. Klagomålen avsåg bl.a. att kriminalvårdspersonalen slagit honom den 20 april 2009. Händelsen var enligt AA föranledd av att han hade bett personalen att sänka volymen på en radio. Vidare gjorde han gällande att han den 30 april 2009 åter blev slagen av personalen, denna gång i bröstet.

AA anförde därutöver bl.a. följande.

- a) Vårdaren BB åtog sig att faxa tre dokument åt honom. När AA bad om att återfå dokumenten förnekade BB med ett hånfullt leende att han hade tagit emot handlingarna. Tre veckor senare fick han tillbaks två av dokumenten från vårdaren CC, men en handling saknas alltjämt.
- b) Han anhöll om att få tala med "anstaltsdirektören", men personalen vägrade till en början att behandla hans ansökan om han inte fyllde i en "ansökningsblankett", men sådana framställningar kastas regelmässigt i papperskorgen.
- c) Löften om att han ska få tillgång till en skrivmaskin och så småningom en dator har inte infriats. I stället har han blivit underrättad om att han inte kommer få "någonting".
- d) Det dröjde två månader innan han fick tillgång till en gelé som han behövde till sin tandprotes. Dröjsmålet medförde att han fick en infektion i tandköttet.
- e) Anstalten delgav honom ett beslut om placering i avskildhet fyra dagar efter det att beslutet hade verkställts. Beslutet motiverades med att han var arrogant och att han hade begärt att få tillgång till en skrivmaskin.

Utredning

Anmälan remitterades till Kriminalvården för yttrande. I sitt remissvar anförde myndigheten (region Stockholm) genom regionchefen DD, bl.a. följande.

Utredning

I ärendet har utredning/yttrande (biläggs i sin helhet) inhämtats av kriminalvårdschefen EE. Till denna har bifogats olika bilagor som ej bifogats materialet till JO.

Händelsen den 20 april då AA klagade på radions höga volym

AA har den 20 april klagat för personal angående avdelningsstādaren som enligt AA hade för hög volym på sin tv. AA framförde sitt klagomål genom att skrika högljutt åt personalen samt kalla dem för okvädningsord. En av samordnarna på avdelningen pratade med stādaren och bad denne att sänka volymen, vilket så skedde. Trots att volymen sänktes var AA inte nöjd utan fortsatte med att vara otrevlig mot personalen. Beslut fattades om placering i avskildhet med stöd av 20 § 1 st. 1 p. Kval (*lag 1974:203 om kriminalvård i anstalt. JO:s anm.*).

Tillgång till skrivmaskin/dator (AA:s uppgifter om att han förespeglats sådant innehav inför förflyttning till B2 samt hanteringen av hans framställan om skrivmaskin i senare skede.)

Anstalten har inte gett AA löfte om att det i framtiden kommer att finnas dator att tillgå i avdelning B. Dåvarande tillförordnade kriminalvårdsinspektören FF samtalade med AA den 22 april 2009 under cirka två timmar med hjälp av svensk-polsk ordbok. Under samtalet förklarades för AA att en presumtiv s.k. avdelningsdator inte är att förvänta sig inom närstående tid men att det stod honom fritt att själv ansöka om innehav av en skrivmaskin och själv ombesörja införskaffandet av detsamma. Under samtalet tydliggjordes det att anstalten inte har möjlighet att bistå honom ytterligare i göromålet.

Det förefaller som om AA muntligen begärt tidigare onämnda hjälpmedel även senare i samband med händelsen den 30 april 2009. AA har då ånyo erinrats om att skriftligen inkomma med hemställan för prövning av frågan. Det saknas ytterligare information om AA:s påstådda skriftliga framställan.

AA:s ansökan om att få träffa KVC samt formaliakravet på skriftlig framställan trots att han enligt egen uppgift skrivit en egen lapp

Av anstaltens ordningsregler framgår bl.a. följande: "Samtal med företrädare för anstaltsledningen sker efter skriftlig anhållan som lämnas till avdelningens personal. Av ansökan skall det tydligt framgå vad samtalet gäller."

Av daganteckning den 29 april 2009, framgår att personal medelst polskspråkig tjänsteman för AA har förklarat ovanstående förfarande.

Rörande händelsen den 30 april 2009 finns en upprättad rapport. Av denna framgår i sak bl.a. följande: Kl. 09:45 står AA framför vaktrummet och samtalar med vårdare GG. Han kräver att få träffa kriminalvårdschefen EE. AA visar en lapp om det som är skriven på svenska och kräver att detta ska hända nu. GG ber AA att skriva en anhållan och ger honom ett anhållanblankett. AA blir arg och slänger pappret mot GG. han skriker högljudd på polska och använder ordet "kurva". Därefter slår han med näven mot vaktrummet fönster och fortsätter skrika högljudd. Vårdare HH ringer efter samordnare JJ och ber honom att komma ner till vaktrummet B1+2. Samtidigt ringer GG till samordnare KK och ber honom att komma till vaktrummet. När KK kommer till vaktrummet begär AA att han ska få träffa anstaltschefen omgående. AA som blir ombedd att skriva anhållan börjar skrika på vårdaren. JJ ber AA att följa honom ner till personalkorridoren, vilket AA också gör.

JJ uppger att han "styrde" AA från avdelningen då denne vägrat att flytta på sig. Detta skedde genom att samordnaren varligt lade sin arm om AA:s arm och ledde honom mot utgången, vilket bekräftas av annan närvarande personal som också uppgivit att händelsen avlöpte utan att AA blev knuffad i bröstet eller att han greps våldsamt i axeln.

AA har i stor omfattning krävt att få samtala med anstaltschefen istället för sin kontaktman eller annan avdelningspersonal. AA:s krav därom har också tillmötesgått i stor utsträckning och anstaltspersonal har också den 13 maj 2009 medverkat i en sammankomst med AA och det polska konsulatet. Denna finns dokumenterad i s.k. daganteckning daterad den 14 maj 2009.

AA:s uppgift om att han utsatts för våld efter att han belagts med handfängsel den 20 april och innan han placerades i avskildhet den 30 april

AA:s uppgifter är nya för anstalten. Händelsen som föranledde placering i avskildhet finns noggrant dokumenterad av anstalten i form av KLAS-rapport samt i incidentrapport.

AA:s uppgift om sena delgivningar av beslut rörande placering i avskildhet den 20 april (delgiven den 23 april) och den 30 april (delgiven den 4 maj)

Avskildhet den 20 april 2009: Beslut om placering i avskildhet fattades skriftligen när AA fördes från A-avdelningen till isoleringsavdelningen. Så snart beslutet var fattat skriftligen (samma dag) sändes det via intern postgång till isoleringsavdelningen. Skälet till att AA delgavs beslutet skriftligen först den 23 april torde vara det faktum att han, när beslutet ankom isoleringsavdelningen för delgivning, hade placerats på B-avdelningen. Beslutet sändes då till B-avdelningen för delgivning via den interna postgången. När beslutet anlände B-avdelningen för delgivning var AA åter placerad på isoleringsavdelningen varför beslutet på nytt sändes via den interna postgången till isoleringsavdelningen för delgivning. AA hade då åter placerats på B-avdelningen varför beslutet fick sändas dit via den interna postgången. Vidare måste det tas i beaktande att delgivningar till AA inte kan genomföras av vem som helst p.g.a. språket. AA har dock vid samtliga avskildhetsplaceringar muntligen informerats om avskildhetsbeslutens innebörd. Beträffande händelsen den 20 april 2009 kan fördröjningen således förklaras med att AA bytte avdelning vid tre tillfällen under samma dag och respektive avsändare/vidareförmedlare av besluten har sänt dessa enligt gängse rutin. Beträffande beslutet den 30 april 2009 kan fördröjningen förklaras med att AA vägrat ta del av det skriftliga dokumentet innan polskspråkig personal fanns tillgänglig.

AA:s uppgift om isoleringscellens inredning samt uppgift om att han enbart fick tillgång till blyertspenna den första tiden då han placerats i avskildhet den 30 april
Anstaltens rutiner: När en intagen kommer till isoleringsavdelningen placeras han först i s.k. hårdcell för att kunna få en uppfattning om vilken status den intagne har. Han suicidescreensas, de intagna ska inte kunna utföra självskadande handlingar eller utgöra en fara för personal. Under denna tid får man endast blyertspenna då det förekommer stora mängder av klotter. Efter en tid flyttas den intagne till s.k. mjukcell och får då bl.a. TV samt kulspetspenna.

Handlingar som AA uppger att han bett att få faxade till konsulat och advokat
AA menar att han överlämnat tre dokument till vårdare BB. BB hävdar att han inte tagit emot dessa dokument. AA:s uppgifter om att han fått dokumenten åter av vårdare CC stämmer. Dessa tre dokument låg plötsligt en dag i CC:s postfack. Vem som lagt dit dem är inte klarlagt. Här synes anstalten ha brustit. Någon har onekligen tagit emot dokumenten, dock oklart vem. Någon har även valt att inneha dem någonstans för att sedan, lång tid efter, lämna dem i en annans vårdares fack. Om dessa dokument är faxade eller inte är oklart. Kritik gällande denna händelse är befogad.

Tillgång till gelé till tänderna

Den 3 april 2009 tog AA i samtal med kriminalvårdschefen upp frågan om täckningsmedel till protes. Det var första gången han nämnt önskemål om sådant innehav. Den 17 april fick AA skriftligt svar gällande täckningsmedel, samt blev delgiven skriften på ryska. Av denna framgår hur han ska gå tillväga för att få tillgång till täckningsmedlet.

Förutsättningar för psykologsamtal

Inför samtal med psykiatriker (med hjälp av tolk) hade inte AA framfört något krav. När psykiatrikern tillsammans med tolk träffade AA för samtal den 31 mars krävde AA att samtalet skulle spelas in. Detta gick psykiatrikern inte med på varför AA avstod från samtal.

Information om förflyttning till annan anstalt

Den 20 maj 2009, och även den 13 augusti 2009, underrättades AA om upprättade placeringsunderlag, vilket kan antas ha feltolkats såsom beslut om ny anstaltsplacering. Placeringsunderlag är ett dokument som översänds till Kriminalvårdens placeringsenhet som underlag vid prövning om frågan av förflyttning till annan anstalt. Rörande underrättelsen den 13 augusti finns dokumentation kring förfarandet i s.k. daganteckning.

Kriminalvårdschefens sammanfattning rörande AA:s verkställighet

AA ankom till Hall den 26 januari 2009. Han placerades på anstaltens mottagningsavdelning och därefter på avdelning A. Därefter har AA varit placerad på avdelning B samt psykiatriska avdelningen. Han har vid flera tillfällen även varit avskildhetsplacerad. AA har under hela sin verkställighet hittills arbetsvägrat både på anstalten Kumla och anstalten Hall. Anstaltschefen har personligen träffat AA vid ett långt möte med polsk tolk under våren 2009 gällande diverse klagomål under hans tid på avdelning A. Därefter har anstaltschefen även haft brevkontakt med polska ambassaden vid flera tillfällen, vilket slutat i att anstalten bett ambassaden besöka AA för att få direktkontakt med honom. Anstalten har vidare på olika sätt försökt att, i den mån det är möjligt, tillmötesgå de krav AA haft för att underlätta hans verkställighet.

Anstaltschefens bedömning är att Hall i dagsläget har tömt ut de möjligheter som anstalten har. En omplacering till mindre avdelning för utvisningsdömda är begärd.

Kriminalvårdens, region Stockholm, sammanfattning och bedömning

AA har framfört klagomål mot behandlingen av honom i olika delar, vilka har utretts och kommenterats av anstalten. I ett avseende framgår att det funnits skäl för AA:s kritik. Det har konstaterats att någon av personalen, oklart vem, har tagit emot handlingar från AA då denne bad att få dem faxade till polska konsulatet och sin advokat, och att dessa dök upp igen vid ett senare tillfälle. I övrigt ger utredningen, och den dokumentation som finns, en bild av en intagen med olika slags problem som anstalten lagt ner både tid och resurser för att i möjligaste mån hantera och försöka avhjälpa.

AA yttrade sig över remissvaret och framförde därvid ytterligare klagomål mot anstalten. Med anledning härav har kompletterande upplysningar inhämtats från Kriminalvården.

Bedömning

I fråga om AA:s påståenden om att han på olika vis utsatts för bl.a. fysiska övergrepp vill jag inledningsvis framhålla följande. Det är allvarligt när en intagen anser sig ha blivit utsatt för dåligt bemötande och förödmjukande behandling av personal inom kriminalvården. Intagna har rätt att bli behandlade med aktning för sitt människovärde. AA:s uppgifter i denna del har dock tillbakavisats av Kriminalvården. Ytterligare utredningsåtgärder framstår inte som meningsfulla, och jag kan därför endast konstatera att det inte föreligger grund för kritik från min sida i denna del.

Vad gäller AA:s klagomål i övrigt konstaterar jag följande. Av utredningen framgår att det dröjde flera veckor innan AA återfick handlingar som han enligt egen uppgift bett personalen skicka via fax till bl.a. en advokat.

Omständigheterna kring hur dessa handlingar hanterats och vad det uppkomna dröjsmålet beror på har inte kunnat klarläggas, men Kriminalvården förtjänar ändå kritik för den bristfälliga hanteringen. – Kriminalvården är till skillnad mot AA av uppfattningen att samtliga handlingar återlämnades. I denna del står således ord mot ord. Det framstår inte som meningsfullt att utreda frågan ytterligare. Jag vill ändå framhålla vikten av att personal hanterar och förvarar egendom som de tagit emot för intagnas räkning på ett sådant sätt att egendomen inte förstörs eller förkommer.

När det gäller hanteringen av AA:s begäran om att få tala med ”anstaltsdirektören” noterar jag följande. Av Kriminalvårdens remissvar framgår att anstaltsordningsregler föreskriver att en begäran om att få tala med företrädare för anstaltsledningen ska framställas skriftligt. Vidare framgår att AA:s *skriftliga* anhållan om att få tala med kriminalvårdschefen inte behandlades, eftersom den inte var framställd på en för detta syfte särskild framtagen blankett. Enligt min mening kan sådana formella krav onödigt försvåra intagnas möjligheter att tillvarata sin rätt och bör därför inte förekomma. Jag vill i sammanhanget erinra om 7 § förvaltningslagen (1986:226), som anger att handläggningen av ärenden ska vara så enkel, snabb och billig som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Kriminalvården förtjänar även i denna del kritik. Jag utgår från att anstalten omgående ändrar sina rutiner i denna fråga.

Av utredningen framgår att AA delgavs besluten om placeringen i avskildhet fyra respektive tre dagar efter det att beslutet verkställts. En intagen bör få del av ett beslut av denna karaktär snarast möjligt efter att det fattats, eftersom den intagne kan ha ett stort intresse av en skyndsam överprövning. Det är med andra ord inte tillräckligt att i ett fall som detta hänvisa till den interna postgången. Jag är alltså kritisk till dröjsmålet, även om jag har förståelse för att behovet av tolk bidrog till att det dröjde innan beslutet från den 30 april 2009 kunde delges.

Med anledning av att AA uttryckt missnöje med att han inte får inneha en gelé till sin tandprotes m.m. vill jag erinra om att JO:s granskning är av rättslig art och avser främst en kontroll av att myndigheterna har följt de regler som gäller för förfarandet. JO kan inte ändra eller upphäva myndigheters beslut.

Granskningen är inte heller avsedd att föregripa eller ersätta den prövning som kan eller har kunnat ske i ordinarie ordning. JO brukar således inte ta ställning till om ett beslut är riktigt i sak. Den som är missnöjd med ett beslut som Kriminalvården har fattat är hänvisad att begära omprövning av det. Den som därefter fortfarande är missnöjd med ett beslut har möjlighet att överklaga det till förvaltningsrätten.

Det som framkommit i övrigt föranleder inte några uttalanden från min sida.

Ärendet avslutas.